

АЛЕКСАНДАР РАКОВИЋ

СРПСТВО И ПРАВОСЛАВЉЕ

Историја, вера, политика II

Александар Раковић
СРПСТВО И ПРАВОСЛАВЉЕ
Историја, вера, политика II

Издавач
Институт за европске студије

За издавача
др Миша Ђурковић, научни саветник

Рецензенти
професор др Љубодраг Димић, академик САНУ
професор др Богољуб Шијаковић
др Слободан Селинић, научни саветник

Прелом и припрема за штампу
Весна Пијановић

Штампа
Слава, Београд

Тираж
600

ISBN 978-86-82057-86-4

Књига је настала као резултат рада у Институту за новију историју Србије који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, на основу Уговора о реализацији и финансирању научно-истраживачког рада НИО у 2022. години бр. 451-03-68/2022-14/200016 од 4. фебруара 2022.

Објављивање ове књиге помогла је Управа за сарадњу с црквама и верским заједницама Министарства правде Републике Србије, преко Архиепископије београдско-карловачке Српске православне цркве.

АЛЕКСАНДАР РАКОВИЋ

СРПСТВО И ПРАВОСЛАВЉЕ

Историја, вера, политика II

Институт за европске студије
Београд, 2022.

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР.....	9
1. СРБИЈА И СРПСКО УЈЕДИЊЕЊЕ	15
Српско уједињење	17
О Његошевој Србији	28
Српски државни оквир и национални простор	31
Србија и геополитички изазови на Косову и Метохији, Црној Гори и Босни и Херцеговини.....	42
Поводом Сретења 2022 – Схватања о српском јединству у 19. веку и почетком 20. века.....	50
2. СРБИЈА И КОСОВО И МЕТОХИЈА	55
Српска баштина на Косову и Метохији и Унеско	57
Какав ће бити став Скопља према српској баштини на Косову и Метохији и пријему Приштине у Унеско?	63
Положај српских цркава и манастира на Косову и Метохији не може имати аналогију са светогорским примером	68
Поводом посете лидера албанских сепаратиста римском папи	73
Београд и Покрет несврстаних: Старо савезништво у контексту одбране Косова и Метохије.....	78
3. ЦРНА ГОРА И ОДБРАНА СВЕТИЊА	87
НДХ, НДЦГ, разбојнички закон у Црној Гори и одговор верног народа.....	89
Најтрагичнији идентитетски расцеп у Црној Гори.....	95
Не постоји идеја о великој Србији (одговор на лажне исказе црногорских сепаратиста)	99

Ђукановић ће покушати да изврши државни удар	102
Српска револуција у Црној Гори	105
Српска православна црква као камен спотицања сваке црногорске власти	109
4. РЕПУБЛИКА СРПСКА И ОДБРАНА ДРЖАВНОСТИ . . .	113
Грајфов научни извештај и Инцкова тамница народа	115
Република Српска и позитивне перспективе раздруживања БиХ	118
Државност Републике Српске и историјско право на самосталност	122
5. СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА	127
Српски родољуб патријарх Иринеј	129
Патријарх српски, никако поморских земаља	135
О неким решењима Светог архијерејског сабора Српске православне цркве (2018)	138
Поводом несувислих коментара игумана Бигорског манастира	143
Још једна бламажа Македонске православне цркве у расколу (2017)	148
Окончање македонског црквеног раскола	153
6. ИНТЕРВЕНЦИОНИЗАМ ПРОТИВ СРПСКОГ НАРОДА	161
Етничко чишћење Срба из Крајине и Хрватске (1991–1995) .	163
Српски народ у ковитлацу демографске катастрофе	170
Балканске идентитетске конверзије: како заштити православне Србе?	176
Первертовање чињеница о разбијању Југославије	182
Савремена миграција Срба ка Западу као вид геополитичке борбе против српског народа	190

Трамп, православље, сенатори, Црна Гора	197
Црна Гора неће у НАТО	202
Елаборат за председничку администрацију, сенаторе и конгресмене Сједињених Америчких Држава	205
Македонци да се поуздају најпре само у себе	211
Референдум о Републици Северној Македонији у ЕУ и НАТО	215
7. ИСТОРИЈСКЕ ТЕМЕ	221
О књизи Теодоре Толеве <i>Ушницај Аустроугарске империје на стварање албанске нације 1896–1908.</i>	223
Српски буквари, граматике и просвета у историјској Црној Гори	228
Још једном о Његошевој заветној цркви	233
Подгоричка скупштина	238
Божихна побуна	242
Протести српских родољуба муслиманске вере против пресељења седишта југословенског реис-ул-улеме из Београда у Сарајево (1935–1940)	245
8. ПРАВОСЛАВНИ СВЕТ И ЋИРИЛИЦА	251
Запис о путу на Хиландар	253
О нестанку Грка и византијског хришћанства Сицилије и јужне Италије	258
Византијско хришћанство средњовековне Малте	263
Ћирилица: прво писмо послато са Земље у свемир	268
9. ЛИЧНОСТИ	273
Сто година од смрти Гаврила Принципа, српског родољуба и народног хероја	275
Петар Лубарда, сликар светског гласа, Србин из Љуботиња	281

Улице Благоја Јововића и Клауса фон Штауфенберга	285
Фидел Кастро, слободарске идеје и нови хришћански пут	291
10. ПОЗОРИШТЕ И ФИЛМ	297
Приповетка и опера <i>Еро с оноја свијетја</i>	299
О филму <i>На млечном њуџу</i> Емира Кустурице	302
11. НАУЧНИ СКУПОВИ И ПРЕДАВАЊА	307
<i>Срби и религијски интјервенционизам</i> на МГИМО универзитету (2016)	309
Јесењи семинар на Универзитету у Београду о међуверским темама (2017).	313
Циклус дебата <i>Срби и друџи народи у 20. и 21. веку:</i> <i>лекције из њрошлости и саветји за будућности</i> (2017)	318
О Тринаестој међуверској конференцији у Дохи, Катар (2018).	322
Предавања на Белгородском националном истраживачком универзитету (2019)	326
Консултације Међурелигијског вијећа у Босни и Херцеговини (2020).	329
SUMMARY	331
ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА	335
ИМЕНСКИ ИНДЕКС	349
О АУТОРУ	355

ПРЕДГОВОР

Књигу *Српство и православље* чини мојих 57 текстова које сам од 2016. до 2022. писао и објавио у званичним новинама Српске Патријаршије *Православље*, дневним листовима *Политика* и *Вечерње новости*, политичким ревијама *Печай*, *НИН* и *Балкан фокус*, на порталу Културног центра Новог Сада, у *Токовима историје*, а међу њима су и неке моје необјављене беседе, реферати и елаборат. Реч је о текстовима који би требало да приближе јавности веома актуелне теме из српске и опште историје, српске државне и црквене политике, српског православља, српског језика, ћирилице и научног живота.¹

Ово дело је наставак књиге *Историја, вера, политика* (Београд: Отачник, Православље, Бернар, 2016) у којој су сабрани моји текстови објављивани од 2013. до 2016. у *Православљу*. Стога књига *Српство и православље* носи поднаслов *Историја, вера, политика II*. Књиге *Историја, вера, политика* и *Српство и православље. Историја, вера, политика II* су ангажована дела стручног карактера. Ове две књиге су сасвим у складу с мојим научним монографијама које спадају у ангажовану историографију: *Срби и религијски интервенционизам 1991–2015: Политички аспекти верских изазова српској држави и цркви после распада*

¹ У књизи *Српство и православље* налази се: тридесет текстова из *Православља*, седам текстова објављених на Порталу Културног центра Новог Сада, пет текстова из *Политике*, пет текстова из *Печайа*, два текста из *Вечерњих новости*, два текста из *Токова историје*, један текст из *НИН-а*, један текст из *Балкан фокуса*, два необјављена реферата, једна необјављена беседа (друга беседа је објављена у *Печайу*) и један необјављени елаборат. У већину објављених текстова накнадно сам додао фусноте, за потребе ове књиге.

Јујославије (Београд: Хришћански културни центар, 2015) и *Црнојорски сејарайизам* (Београд: Катена мунди, 2019).

Књига *Српство и православље* бави се темом српског уједињења у прошлости, садашњости и будућности, и у том смислу улогом српских држава и елита јуче, данас и сутра. У књизи је приказана и успешна одбрана српских држава и српских православних светиња од иностраног интервенционизма и домаћих конвертита, а тог успеха не би било без синергије Срба: Републике Србије, Републике Српске, Српске православне цркве, српског народа у Црној Гори као и српског народа у нашем окружењу и дијаспори. Такође, у књизи су приказани и садашњи и будући изазови на које српски народ мора да нађе одговор.

Снагу јединственог и недељивог српства су протеклих година посебно оличавали: традиционалне годишње прославе Дана Републике Српске у Бањалуци (сваког 9. јануара), вишемесечне литије у Црној Гори након којих је пао Ђукановићев режим (2020), спектакуларно устоличење митрополита црногорско-приморског Јоаникија на Цетињу које је предводио патријарх српски Порфирије (5. септембар 2021), прослава Дана српског јединства, слободе и националне заставе у Београду (15. септембар 2021) и сваке године свесрпско обележавање Дана сећања на све страдале и прогнане Србе у хрватској оружаном акцији „Олуја“.

Идеја српског јединства ушла је, након пробијања баријера, у главни ток научне и политичке мисли. Медији с националном фреквенцијом у Републици Србији и Републици Српској дају доста простора темама које се баве српским уједињењем. Српство је чак постало популарна култура. Праведно решење је уједињење Републике Србије, Републике Српске и Црне Горе у јединствену српску државу. Република Македонија би у асиметричном виду могла да буде у савезу са српским земљама.

Први текст о насушној потреби да се Срби поново уједине објавио сам 2013. у београдском *Недељнику*, када је Миша Ђурковић предложио да се сачини прилог о „Природној Србији“ као одговору на великоалбански концепт „Природне Албаније“.² Од 2015. сам о теми новог српског уједињења писао у својим књигама и упорно сам о томе – сваке недеље и скоро сваког дана – годинама говорио на телевизијским и радио емисијама, као и у штампи и на порталима у Србији, Републици Српској и Црној Гори. Због тога ми је Ђукановићев режим 2018. забранио улаз у Црну Гору, а Изетбеговићево политичко Сарајево ми је 2022. забранило улаз у Босну и Херцеговину. Ти репресивни режими су тако показали немоћ.

Од друге половине 2020. до данас (2022) загребачки, подгорички, сарајевски и западни медији пишу о мени као „идеологу српског света“ и „идеологу великосрпског пројекта“: *Јуџарњи листи* (Загреб), *Ал Џазира* (Сарајево), *Дневне новине* (Подгорица), *Побједа* (Подгорица), *Дневни аваз* (Сарајево), *Слободна Босна* (Сарајево), *Дигитални фореизнички центар* (ког је основао Атлантски савез Црне Горе), *Радио Слободна Европа* (који је основала ЦИА), *Хрватска радиотелевизија – ХРТ* (Загреб), *Телевизија Лаугајо* блиска Цркви у Хрвата (Загреб), *Ноје цирхер цајџуні* (Цирих), *Стандард* (Беч) у издању за СР Немачку (*DerStandard.de*) и тако даље.³ Иако то нису хтели, сви они су тиме

² „Prirodna Srbija“ по albanskom receptu, *Nedeljnik*, 7. februar 2013.

³ На пример, хронолошким редом: SPC се понаша као крајишки Срби оући Олује, али падне ли Ђукановић, cijela regija је пред kaosom, *Jutarnji list*, 29. kolovoza 2020; Kako Crnogorce pretvoriti u ravnogorce, *Al Jazeera*, 20. septembar 2020; Raković: Srbi će na popisu biti većina, Crna Gora се враћа у природни оквир из 1918, *Dnevne novine*, 21. septembar 2020; Raković: Napraviti saveznu državu од Crne Gore, Srbije i RS, *Pobjeda*, 17. novembar 2020; Ideolog „srpskog sveta“ likuje: Nakon srpskih vlada у Beogradu i Banjoj Luci, dobili smo i Podgoricu, *Dnevni avaz*, 10. decembar 2020; Ideolog

популаризовали српско уједињење и рекламирали нови појам – *Српски свети*.

Веома сам захвалан патријарху српском професору др Порфирију Перићу и управнику Информативно-издавачке установе Српске православне цркве Душану Стокановићу на подршци да ова књига буде објављена. Драго ми је што књига иде у штампу непосредно након потписивања Тељењског уговора између Српске православне цркве и Владе Црне Горе у Подгорици (3. август 2022).

Такође сам јако захвалан директору Института за европске студије др Миши Ђурковићу, чији институт је издавач књиге, и директору Управе за сарадњу с црквама и верским заједницама др Владимиру Рогановићу на помоћи да књига буде одштампана.

Посебно захваљујем рецензентима: академику Српске академије наука и уметности професору др Љубодрагу Димићу, професору др Богољубу Шијаковићу и др Слободану Селинићу, научном саветнику.

Захвалан сам главним и одговорним уредницима, члановима редакција и уредницима рубрика који су ме позвали да пишем на страницама њихове штампе и портала: професору др Александру Ђаковцу и протођакону др Дамјану Божићу (*Православље*), Бојану Панаотовићу (Културни центар Нови Сад), Бојану Билбији и Дејану Спаловићу

„srpskog sveta“ bijesan na crnogorskog premijera: „Nije, valjda, da Krivokapić ima namjeru da dovede u pitanje patrijarhov potpis?“, *Slobodna Bosna*, 30. april 2021; Izveštaj „Srpski svet – originalno pozajmljen koncept“, *Digitalni forenzički centar*, april 2021, str. 7; Most: Pokušava li Vučić da bude „predsednik svih Srba“?, *Radio Slobodna Evropa*, 25. jul 2021; Što je „srpski svet“?, *Hrvatska radiotelevizija*, 23. rujna 2021; Emisija „Moja Hrvatska“, specijal „Srpski sv(i)jet“, *Televizija Laudato*, 9. studenog 2021; Der Traum von der „serbischen Welt“, *Die Neue Zürcher Zeitung*, 29. Januar 2022; Serbien und Russland: Ein Diskursvergleich zweier hegemonialer Projekte, *Der Standard*, 3. Juni 2022.

(*Полиџика*), Филипу Родићу и Наташи Јовановић (*Печай*), Радету Драговићу (*Вечерње новоси*) и Жељку Ићцу (*Балкан фокус*).

Наравно, врло сам захвалан супрузи Јовани, ћерки Тамари и сину Илији који су ми стална, непрестана подршка.

А. Р.

SUMMARY

Aleksandar Raković, *Serbdom and Orthodoxy. History, Religion, Politics II*,
Belgrade: Institute of European Studies, 2022.

The book *Serbdom and Orthodoxy* consists of my 57 texts that I wrote and published from 2016 to 2022 in the official newspaper of the Serbian Patriarchate *Pravoslavlje*, the daily newspapers *Politika* and *Večernje novosti*, the political magazines *Pečat*, *NIN* and *Balkan Fokus*, on the portal of the Cultural Center of Novi Sad, in journal *Tokovi istorije*, and among them are some of my unpublished speeches, reports and elaborate. These are texts that should bring closer to the public very important topics from Serbian and general history, Serbian state and church politics, Serbian Orthodoxy, the Serbian language, the Cyrillic alphabet and academic life.

This work is a continuation of the book *History, Religion, Politics* (Belgrade: Otačnik, Pravoslavlje, Bernar, 2016), which contains my texts published from 2013 to 2016 in *Pravoslavlje*. Therefore, the book *Serbdom and Orthodoxy* has a subtitle *History, Religion, Politics II*. Books *History, Religion, Politics* and *Serbdom and Orthodoxy. History, Religion, Politics II* are socially and politically engaged scholar works. These two books are completely in line with my monographs that belong to engaged historiography: *Serbs and Religious Interventionism 1991–2015: Political Aspects of Religious Challenges to the Serbian State and Church After the Breakup of Yugoslavia* (Belgrade: Hrišćanski kulturni centar – Christian Cultural Center, 2015) and *Montenegrin Separatism* (Belgrade: Catena mundi, 2019).

The book *Serbdom and Orthodoxy* deals with the topic of Serbian unification in the past, present and future, and in this sense the role of Serbian states and their elites in the past, present and future. The book also shows the successful defense of Serbian states and Serbian Orthodox shrines against foreign interventionism and domestic converts, and this success would not have been possible without the synergy of the Serbs: the Republic of Serbia, the Republic of Srpska, the Serbian Orthodox Church, the Serbian people in Montenegro as well as the Serbian people in our neighborhood and Diaspora. Also, the book presents current and future challenges to which the Serbian people must find answers.

The strength of a united and indivisible Serbdom was especially embodied in the past years by: the traditional annual celebrations of the Republika Srpska Day in Banjaluka (every 9 January), the months-long peaceful Orthodox Christian protests in Montenegro after which the Đukanović regime fell (2020), the spectacular enthronement of the Metropolitan of Montenegro and the Littoral Joanikije in Cetinje which was led by the Serbian Patriarch Porfirije (5 September 2021), the celebration of the Day of Serbian Unity, Freedom and the National Flag in Belgrade (15 September 2021) and every year the all-Serbian commemoration of the Day of Remembrance of all Serbs who died and were expelled in the Croatian military action “Oluja”. Therefore, the rightful solution is the unification of the Republic of Serbia, the Republic of Srpska and Montenegro into a single Serbian state.

In 2013 in Belgrade’s weekly *Nedeljnik* I published the first article about the urgent need for Serbian reunification, when Miša Đurković suggested writing of an article about “Natural Serbia” as a response to the Great Albanian concept of “Natural Albania”.¹ Since 2015, I have been writing about the topic

¹ „Prirodna Srbija“ po albanskom receptu, *Nedeljnik*, 7. februar 2013.

of the new Serbian unification in my books and I have persistently talked about it – every week and almost every day – for years on television and radio shows, as well as in the press and portals in Serbia, Srpska and Montenegro. This is why Đukanović's regime banned me from entering Montenegro in 2018, and Izetbegović's political Sarajevo banned me from entering Bosnia and Herzegovina in 2022. Those repressive regimes thus showed their impotence.

From the second half of 2020 until today (2022), media in Zagreb, Podgorica, Sarajevo and the West write about me as an “ideologist of the Serbian World” and an “ideologist of the Greater Serbian project”: *Jutarnji list* (Zagreb), *Al Jazeera* (Sarajevo), *Dnevne novine* (Podgorica), *Pobjeda* (Podgorica), *Dnevni avaz* (Sarajevo), *Slobodna Bosna* (Sarajevo), *Digital Forensic Center* (founded by the Atlantic Council of Montenegro), *Radio Free Europe* (founded by the CIA), *Croatian Radiotelevision – HRT* (Zagreb), *TV Laudato* close to the Church of Croats (Zagreb), *Die Neue Zürcher Zeitung* (Zürich), *Der Standard* (Vienna) in the edition for FR Germany (DerStandard.de) and so on.² Although they didn't want, all of them popularized

² For example, in chronological order: SPC se ponaša kao krajiški Srbi uoči Oluje, ali padne li Đukanović, cijela regija je pred kaosom, *Jutarnji list*, 29. kolovoza 2020; Kako Crnogorce pretvoriti u ravnogorce, *Al Jazeera*, 20. septembar 2020; Raković: Srbi će na popisu biti većina, Crna Gora se vraća u prirodni okvir iz 1918, *Dnevne novine*, 21. septembar 2020; Raković: Napraviti saveznu državu od Crne Gore, Srbije i RS, *Pobjeda*, 17. novembar 2020; Ideolog „srpskog sveta“ likuje: Nakon srpskih vlada u Beogradu i Banjoj Luci, dobili smo i Podgoricu, *Dnevni avaz*, 10. decembar 2020; Ideolog „srpskog sveta“ bijesan na crnogorskog premijera: „Nije, valjda, da Krivokapić ima namjeru da dovede u pitanje patrijarhov potpis?“, *Slobodna Bosna*, 30. april 2021; Report „Srpski svet – originalno pozajmljen koncept“, *Digitalni forenzički centar*, april 2021, page 7; Most: Pokušava li Vučić da bude „predsednik svih Srba“?, *Radio Slobodna Evropa*, 25. jul 2021; Što je „srpski svet“?, *Hrvatska radiotelevizija*, 23. rujna 2021; TV show „Moja Hrvatska“, special „Srpski sv(i)jet“, *Televizija Laudato*, 9. studenog 2021; Der Traum

Serbian unification and advertised a new concept – *the Serbian World* or *Srpski svet*.

At the end, it is important to conclude. There is the necessity of integration of the Republic of Serbia, the Republic of Srpska and Montenegro into a single Serbian state. If the Republic of Macedonia wants to reunite with the Serbian states, in asymmetrical way, it is welcome. Serbia, Srpska, Montenegro and Macedonia are religiously, ethnically, culturally and historically indivisible and closely connected to each other.

von der „serbischen Welt“, *Die Neue Zürcher Zeitung*, 29. Januar 2022; Serbien und Russland: Ein Diskursvergleich zweier hegemonialer Projekte, *Der Standard*, 3. Juni 2022.